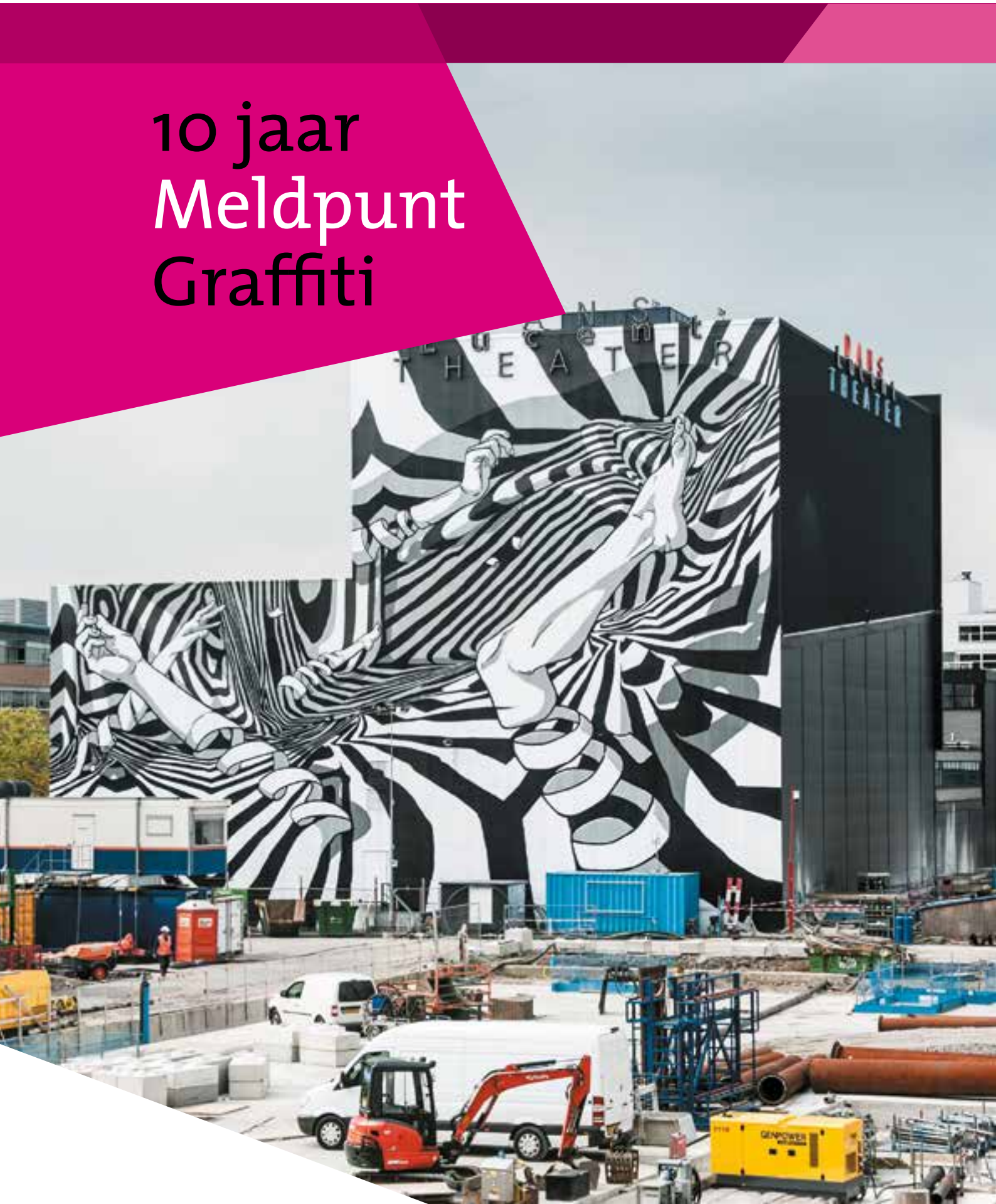

Den Haag

10 jaar Meldpunt Graffiti

VOORWOORD

en Haag is een cultuurstad met een hoofdletter C. We zijn gezegend met internationaal vermaarde musea, gezelschappen en kunstonderwijsinstellingen. In alle kunstdisciplines heeft Den Haag een bijzonder aanbod. Variërend van klassiek en cultuurhistorisch erfgoed tot hedendaagse en vernieuwende experimenten. Maar wat Den Haag zeker zo bijzonder maakt, is dat kunst en cultuur in Den Haag overal zijn. In ieder stadsdeel vinden op grote en kleinere schaal culturele activiteiten plaats; kunst en cultuur, ze zijn op reikafstand van alle Hagenezen.

De cultuurvorm die misschien wel het meest aantrekkelijk is, is street art. Street art heb ik altijd fascinerend gevonden, het is naast kunst namelijk een belangrijke uiting van subcultuur in onze stad. Een subcultuur die onze stad een eigen handtekening ('tag') geeft. Street art past bovendien bij twee waarden die ik heel belangrijk vind. De eerste is: 'alles moet mogelijk blijven'. Deze uitspraak van kunstenaar Constant Nieuwenhuys (1920 – 2005) zegt voor mij dat onze subculturen net zo belangrijk zijn als onze musea; kunst en cultuur beginnen noch eindigen op de drempels van onze prachtige musea zoals het Mauritshuis en het Gemeentemuseum. De tweede waarde die ik als wethouder wil uitdragen, is dat Den Haag een stad is van ons allemaal. En dit geldt dus zeker ook voor onze Haagse kunst en cultuur. Graffiti is de meest bekende vorm van street art. Vaak sta ik vol bewondering naar een bewerkte gevel te kijken. En toch, als het om graffiti gaat, is er ook een andere kant; gevels, bussen, deuren die illegaal worden beklad. Om dit tegen te gaan, is tien jaar geleden het Meldpunt Graffiti opgericht. En om dit jubileum te vieren, is dit magazine voor u gemaakt. Een tijdschrift waarin u kunt lezen en zien wat het Meldpunt allemaal doet. Want naast het tegengaan van illegale graffiti richt het Meldpunt zich namelijk ook op legale graffiti, street art dus. Een mooi project van het Meldpunt is de The Hague Street Art Tour; 2000 vierkante meter aan muren en elektriciteitshuisjes in Segbroek zijn door lokale nationale en internationale kunstenaars omgetoverd tot de grootste publieke galerij van Den Haag. Ik raad u aan, mocht u het nooit gezien hebben, pak de fiets of benenwagen en ga u verwonderen. De manier waarop Den Haag omgaat met graffiti, met het tegengaan van overlast en het stimuleren van legale street art, is uniek. En ik ben daar als wethouder trots op. Net als op het feit dat in Den Haag de pionier van de abstracte kunst Mondriaan 'naast' graffiti-artist Karsky hangt. Kunst is voor iedereen, Den Haag is voor iedereen.

Joris Wijsmuller

Wethouder Stedelijke Ontwikkeling, Duurzaamheid, Wonen en Cultuur

03

06

12

45

49

16

20

29

41

- 03 **VOORWOORD** Joris Wijsmuller
- 06 **Begindagen** **INTERVIEW**
- 12 **Schoonmaakregeling**
- 16 **The Hague Street Art** **INTERVIEW**
- 20 **Legale graffiti locaties**
- 24 **Kunstplaat**
- 29 **FOTOREPORTAGE** street art
- 41 **Preventiemaatregelen**
- 45 **Successen** **INTERVIEWS**
- 49 **Ons team**

**JE ZAL EERST
MOETEN BEGRIJPEN
WAT DE MAKERS
VAN GRAFFITI
BEWEEGT**

In den beginne was er niets. Althans geen beleid met betrekking tot graffiti in de stad Den Haag. En dan kan het (illegale) spuitwerk op een zeker moment toch in het oog gaan springen en als storend worden ervaren. Of in ieder geval niet in lijn met de gedachte van schoon-heel-veilig. Het vraagt een bestuurder met daadkracht en een paar goede medewerkers die het pionierswerk niet uit de weg gaan om zo'n kwestie bij de hoorns te vatten. Mariëlle Zomerschoe en Annette Popma zijn als 'vrouwen van het eerste uur' betrokken geweest bij de begindagen van het Meldpunt Graffiti Den Haag. Mariëlle werkt inmiddels op stadsdeelkantoor Haagse Hout, Annette regelt nog steeds de administratieve beheersing van (illegale) graffiti in Den Haag.

DE BEGINDAGEN

'Het begon allemaal in 2007,' vertelt Mariëlle. 'Toenmalig wethouder Marnix Norder vond dat er iets aan de bestrijding van illegale graffiti moest gebeuren. Er werd een pilot voor de binnenstad en het Zeeheldenkwartier opgezet en Annette werd administratief medewerker. Particulieren konden zich aanmelden en betaalden een jaarlijkse contributie, afhankelijk van de breedte van de gevel van het pand. Bewonersorganisaties en ondernemersverenigingen konden voor tweehonderdvijftig euro per jaar een soort schoonmaakabonnement afsluiten.' Er meldden zich in vrij korte tijd tweehonderd deelnemers. Annette stelde al snel vast dat er te weinig capaciteit was om de regeling goed uit te voeren. Toenmalig stadsdeel directeur Gert-Jan Bunck leverde een extra kracht: Mariëlle. Dat bleek een gouden greep. De punctuele organisatie- en coördinatie kwaliteiten van Annette werden aangevuld met de creatieve en doortastende energie van Mariëlle. Het Meldpunt kwam in een stroomversnelling. Ze ontwikkelden een viersporenbeleid voor een effectieve bestrijding van illegale graffiti. 'Dat was wel even wennen op het stadhuis,' zegt Mariëlle, 'want formeel is het zo dat de Dienst Stedelijke Ontwikkeling verantwoorde-

lijk was voor het beleid.' 'Maar wij gingen wel door, want we begonnen grip op de zaak te krijgen,' vult Annette aan. Mariëlle verdiepte zich in de wereld van de taggers en de artiesten. 'Je kan wel gaan poetsen, maar als je het probleem bij de bron aan wil pakken, zal je moeten begrijpen wat de makers van graffiti beweegt.' Het viersporenbeleid werd dus een combinatie van bestrijding van illegale bekladding en ruimte en oog voor de makers die op het artistieke vlak actief zijn. Kort samengevat bestond het beleid uit:

1. Een graffiti schoonmaakregeling
2. Educatie en voorlichting over schoonmaakkosten, preventie en legale graffiti locaties
3. Aanwijzen van legale graffiti locaties
4. Actieve daderaanpak, c.q. aangiftebeleid

Het actieve aangiftebeleid was kortstondig aanleiding voor wat onrust. De criminaliteitscijfers schoten omhoog. Maar goed, dat was uit te leggen natuurlijk. De grootste uitdaging zat hem in het organiseren van een goede systematiek: hoe administreer je de meldingen, de aanvragen voor deelname, de probleemlocaties, en de afstemming met de schoonmaakkploeg? In het begin ging alles in dossiers. Nu is het allemaal digitaal uiteraard.

*Links Annette Popma, rechts
Mariëlle Zomerschoe*

AMBITIE HOUD JE NIET TEGEN

Toen de systematiek uitgewerkt was, en de organisatie van het Meldpunt goed georganiseerd, begon het te kriebelen.

Mariëlle: 'De binnenstad en het Zeeheldenkwartier zijn natuurlijk een prima begin, maar om echt effectief te zijn, wilden we de regeling in de hele stad gaan toepassen. Het probleem met graffiti leefde in alle stadsdelen. De vrees op het stadhuis was dat de kosten van de regeling uit de hand zouden lopen. Maar tegelijkertijd onderkende men wel dat er meer moest gebeuren. We hebben besloten om het beleid heel gericht en stapsgewijs uit te breiden en begonnen met het traject van lijn 11 (Hollands Spoor-Scheveningen, een veel door toeristen gebruikte tramlijn die toch een beetje het visitekaartje van de stad is) en daarna de andere stadsdelen.'

Annette: 'Bij de uitbreiding van het toepassingsgebied van de regeling hoorde ook weer een uitbreiding van meldpuntmedewerkers. En omdat Mariëlle niet zo goed met namen is, hebben we drie mannen met de naam Hans aangenomen.' Mariëlle glimlacht en ontkent noch bevestigt.

STREET ART IS EEN KUNSTVORM

Mariëlle: 'We hebben op dat moment de banden met Stichting Aight aangehaald en een meer culturele beleidsinstek gekozen. We wilden aandacht genereren voor de mooie kant van street art. Daarmee hadden we twee doelen voor ogen. Ten eerste wilden we de acceptatie van street art bij de inwoners vergroten, en anderzijds een duidelijk onderscheid maken in waardering voor artistieke street art door goede kunstenaars en de taggers die alleen hun naam op muren spuiten. Een bekend project dat we samen hebben gedaan, zijn de transformatorhuisjes in Segbroek.' Toen de huisjes beschilderd waren, hebben we de omwonenden de vraag voorgelegd of ze het een verbetering vonden of niet. Zeventig procent waardeerde het initiatief en gaf aan de huisjes nu mooier of leuker te vinden. Het zijn meerdere knoppen waaraan we draaien: enerzijds de illegale tags zo snel mogelijk verwijderen, maar anderzijds ook gewaardeerde projecten met street art organiseren. We willen de graffiti niet uitbannen, maar het gevoel erover bij de inwoners van de stad positief beïnvloeden.'

*Transformatorhuisje
Valkenboskade, 2009.
Kunstenaarscollectief
Booyabase. De kunstenaars
zijn goed te herkennen aan hun
industriële stijl.*

**ZEVENTIG PROCENT VAN DE BEWONERS
GAF AAN DE TRANSFORMATORHUISJES
NU LEUKER TE VINDEN.**

EEN EFFECTIEF BELEID

De beide pioniers kijken met veel plezier op de begindagen terug, en zien veel effect van de regeling en de uitvoering van het beleid.

Mariëlle: 'Vanaf 2013 hoeven deelnemers geen contributie meer te betalen voor de regeling. Het aantal deelnemers is daarna gestegen van 200 naar 6.200. Maar het interessante is, dat de totale

kosten voor de uitvoering van de regeling niet of nauwelijks zijn gegroeid. We merken duidelijk dat de combinatie van gereguleerde street art op daarvoor aangewezen locaties en snelle bestrijding van illegaal werk, zodanig ontmoedigt, dat de problematiek heel beheersbaar is geworden.'

Annette: 'Al met al hebben we in tien jaar tijd heel wat bereikt!' ■

ANEKDOTE

EEN PITTIG SOLLICITATIEGESPREK

Collega Hans Mahler liep op het stadsdeelkantoor Centrum regelmatig bij Mariëlle en Annette binnen. Hun energie was aanstekelijk en Hans was wel toe aan een nieuwe uitdaging. Hij besloot te solliciteren. Daar waren de meldpuntmedewerkers om drie redenen blij mee: 1. Ze konden wel een extra kracht gebruiken, 2. Ze vonden hem een prima kerel, en 3. Hij heette Hans. Ze besloten evenwel hun huid duur te verkopen en hebben hem in een half uur durend sollicitatiegesprek over zijn motivering en kwaliteiten grondig door de mangel gehaald. De volledig gedesillusioneerde Hans werd daarna met een ferme schouderklop en een gulle lach in het team verwelkomd.

**CONSEQUENT
SCHOONMAKEN
ONTMOEDIGT
DE ILLEGALE
GRAFFITEURS**

DE SCHOONMAAKREGELING

DE REGELING

De schoonmaakregeling is een belangrijk, om niet te zeggen het centrale instrument waarmee de gemeente Den Haag de illegale graffiti en wildplak (posters) in de stad bestrijdt. Geen zwaar opgetuigde regeling, maar een heel concreet setje voorwaarden. Elf, om precies te zijn. En ze zijn te vinden op de website van de gemeente. De deelnemer vult een inschrijfformulier in, en geeft de gemeente hiermee toestemming om het pand schoon te laten maken. Dit kost de deelnemer zelf niets, maar hij verplicht zich wel tot actie zodra er op zijn pand illegale graffiti of wildplak wordt geconstateerd. De gemeente verplicht zich tegenover de deelnemer om binnen vijf werkdagen na de melding de vervuiling te hebben verwijderd. Het effect hiervan is tweeledig: de stad wordt schoner, en de snelle verwijdering van vervuiling heeft een ontmoedigende uitwerking op illegale taggers en plakkers.

Het Meldpunt Graffiti ontvangt alle meldingen en coördineert de schoonmaakactie. De gratis schoonmaakregeling is van toepassing op alle panden in de stad, met uitzondering van panden die in eigendom zijn van nutsbedrijven, OV-bedrijven, overheidsinstellingen en woningcorporaties.

DE SCHOONMAKER

De vraag is of 'schoonmaker' wel de juiste term is. Hersteller zou misschien adequater zijn. Want elke ondergrond vergt een eigen aanpak om klad- en plakwerk te verwijderen. Baksteen bijvoorbeeld kun je stomen met heel heet water. Stucwerk moet soms opnieuw worden geschilderd. En metaal of kunststof zijn over het algemeen goed te reinigen met oplosmiddelen. Bij het verwijderen van plak en klad doet de schoonmaker dus meer dan schoonmaken. Hij is ook schilder en gevelspecialist. Een specialist die geen fout mag maken, omdat hij anders onherstelbare schade kan veroorzaken. Daarom werkt de gemeente alleen met gekwalificeerde specialisten.

MELDPUNT GRAFFITI

Het Meldpunt houdt de gemeente Den Haag al jaren grotendeels vrij van illegale graffiti. Het gaat hierbij om particuliere panden en objecten in de openbare ruimte. Daarnaast bestrijdt het Meldpunt wildplak. Wildplak is het plakken van reclameposters op plaatsen waar dat niet mag. De medewerkers van het Meldpunt registreren de deelnemers aan de schoonmaakregeling, verwerken de meldingen en coördineren de schoonmaakacties. Naast het verwijderen van illegale graffiti richt het Meldpunt zich op de legale graffiti, ofwel street art. Op verschillende plekken in de stad zijn muurschilderingen en muurgedichten aangebracht. Dit werkt preventief, en maakt de stad interessanter voor bewoners en toeristen.

WETENSWAARDIGHEDEN

De schoonmaakkosten nemen, ondanks het stijgend aantal deelnemers aan de schoonmaakregeling al jaren gestaag af. Dat komt omdat consequent schoonmaken de illegale graffitiers ontmoedigt.

In Rustenburg-Oostbroek was een groene afgebladderde garagedeur. Omdat de aannemer (schoonmaker) niet de juiste kleur had, maar wel maatwerk wilde leveren, heeft hij de deur geschuurd en perfect geschilderd in bordeauxrood. Toen Meldpunt Graffiti dat zag, was de schrik groot. Niet nodig bleek, de eigenaar was dolgelukkig.

De bewoners van twee naast elkaar gelegen panden in Regentes-Valkenbos wilden graag van de illegale graffiti op hun buitenmuren af. De eigenaren waren het daar roerend mee eens. De eigenaar van nummer 18 tekende de overeenkomst met de gemeente, die van nummer 20 helaas niet. Omdat het de schoonmakers niet duidelijk was welk adres 18 en welk adres 20 was, is alles schoongemaakt. Van de eigenaar van nummer 20 is nooit meer wat vernomen. Zijn pand is nog steeds schoon.

Het aantal Hagenaars dat zich stoort aan illegaal klad- en plakwerk neemt al jaren af. Dat komt niet alleen omdat Meldpunt Graffiti consequent graffiti laat weghalen, maar ook omdat de medewerkers van het Meldpunt tekst en uitleg geven aan bewoners over wat wel en niet kan.

Meldpunt Graffiti communiceert actief over de schoonmaakregeling, en ook over street art in Den Haag. Adverteren op de tram bleek zeer effectief voor de groei van het aantal deelnemers.

Meldpunt Graffiti heeft kantoor gehouden op meerdere plekken in de stad. De medewerkers begonnen tien jaar geleden op het stadhuis aan het Spui, daarna werkte men vanuit stadsdeelkantoor Haagse Hout en op dit moment zit men op het stadsdeelkantoor Segbroek.

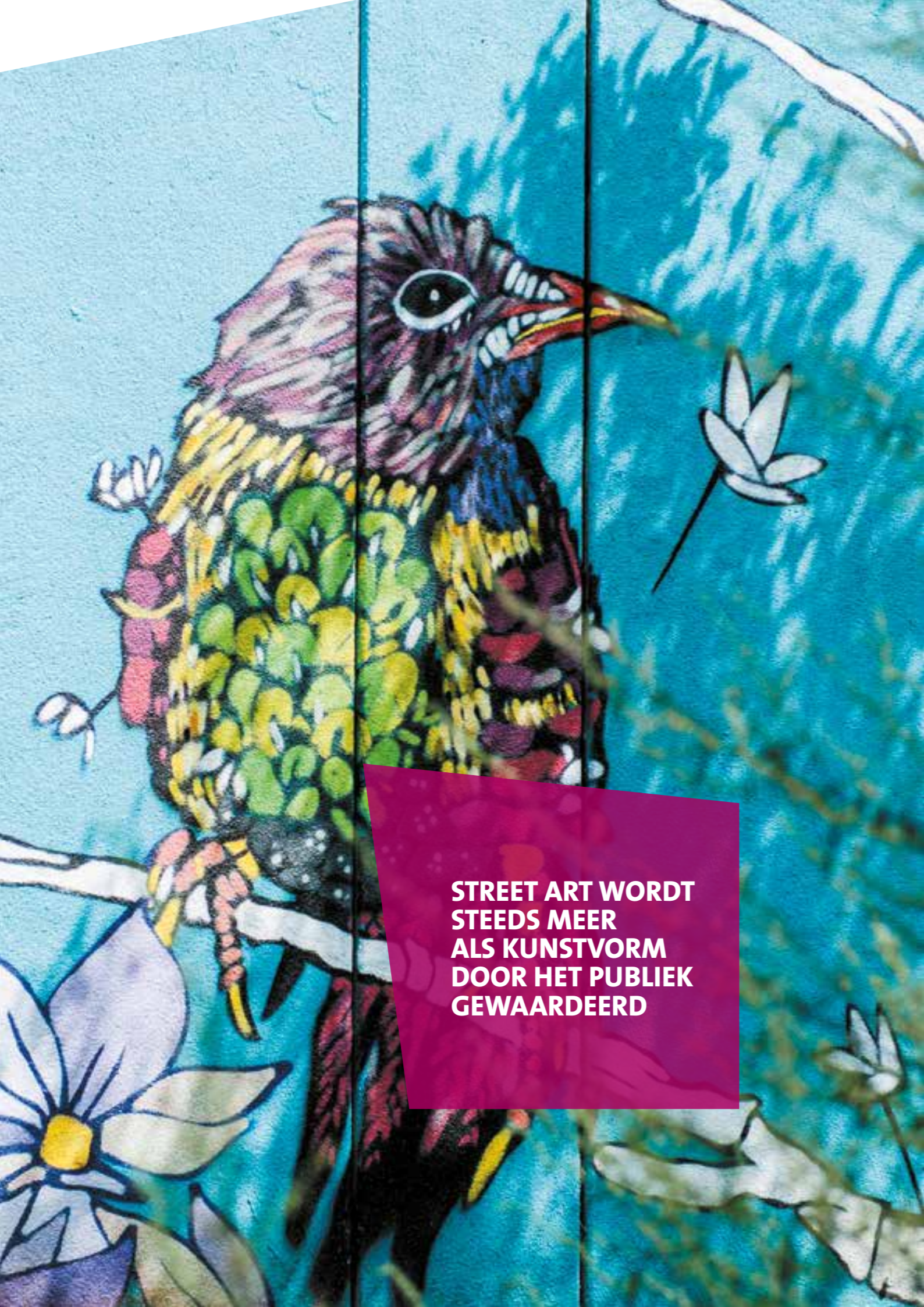
Het Meldpunt geeft ook voorlichting over graffiti en street art op scholen. Hiervoor is zelfs een film gemaakt.

Behalve gevels worden ook bijzondere objecten schoongemaakt, zoals bunkers in het Westduinpark. Deze bunkers zijn vaak lastig te bereiken en het komt nog wel eens voor dat de aannemer te voet met een emmertje verf door het zand moet ploegen om bij de bunker te komen.

Van leesbare graffiti wordt door het Meldpunt altijd aangifte gedaan bij de politie. In enkele gevallen kan de politie een dader aanhouden, waarbij gemaakte kosten kunnen worden verhaald.

CONTACT MET HET MELDPUNT KRIJG JE VIA: WWW.DENHAAG.NL/GRAFFITI, MELDPUNTPRAFFITI@DENHAAG.NL OF TELEFOONNUMMER: 070 3534605

**STREET ART WORDT
STEEDS MEER
ALS KUNSTVORM
DOOR HET PUBLIEK
GEWAARDEERD**

nder de spoorbrug naast Binck36 glimmen de muurschilderingen je tegemoet. Divers werk van meerdere artiesten, met elk een duidelijke, eigen signatuur. Het is één van de legale graffitiplaatsen in Den Haag, een schaduwrijke plek, dat werkt lekker. Jochem Cats, beleidsmedewerker van Stichting Aight en later de bedenker van The Hague Street Art, heeft er net een nieuw werk aan toegevoegd. We treffen elkaar recht tegenover zijn nieuwe 'piece'.

Jochem is al dertig jaar actief als street artist, en natuurlijk, in het begin ook niet altijd volgens het boekje of binnen de lijntjes. 'Dit is sowieso geen kunstvorm die binnen de lijntjes blijft,' zegt Jochem. 'Maar het zijn niet allemaal kliederders, ook de illegale taggers niet.'

De samenwerking met de gemeente Den Haag begon, al voor de oprichting van het Meldpunt, in 2003 of 2004. Jochem werd benaderd door een medewerker van het stadsdeel Centrum. 'De binnenstad ging op een aantal plaatsen op de schop en een aantal straten werd gerenoveerd. Om de veiligheid en leefbaarheid te bevorderen is toen gekozen voor graffiti als preventief middel. Dat werkte. Echte street art wordt gewaardeerd.'

Transformatorhuisje De Mient, 2013. Door Jochem Cats. De kunstenaar heeft zich laten inspireren door japanse afbeeldingen en teken-technieken, wat zich heeft vertaald naar gedetailleerde en kleurrijke prenten.

Wat is jouw rol in de Haagse graffiti scene?

Toen Den Haag in 2007 het Meldpunt Graffiti oprichtte, ben ik tussen de beide scenes, tussen de illegale graffiti en de legale street art, in gaan staan. De illegale activiteiten zouden harder aangepakt worden en er werden meer plaatsen aangewezen voor legale street art, onder andere in het Zuidpark, de Binckhorst, de Mient en een pop up locatie bij de Megastores. Door het aanwijzen van legale muren en het beheer ervan bij de artiesten zelf te leggen, werd eigenaarschap gecreëerd. Wij werden een soort ambassadeurs van een serieuze kunstvorm. De illegale graffiti werd 'uncool' gemaakt, zoals dat op het stadhuis genoemd werd. Wij or-

ganiseerden veel workshops met goede artiesten, om jongeren de skills te leren en de liefde voor de kunst. Dat werkt preventief tegen kladvandalisme. Die workshops geven we nog steeds trouwens.

Geef eens een voorbeeld van een succesvol project.

In datzelfde jaar hebben we samen met het Gemeentemuseum, Sander Klijnstra (stadsdeel Segbroek) en Meldpunt Graffiti een plan bedacht voor de transformatorhuisjes in Segbroek. Het Gemeentemuseum was bezig de banden met alle stadsdelen van Den Haag aan te trekken. Stadsdeel Segbroek zocht een oplossing voor de illegale bekladding van de transformatorhuisjes in dat stadsdeel. Wij zijn die met een aantal goede artiesten gaan beschilderen. In een aantal van deze werken zaten verwijzingen naar de kunst van het Gemeentemuseum verwerkt.

Wat was het effect?

De illegale graffiti op die transformatorhuisjes was vanaf dat moment verleden tijd. En de gemeente heeft na onze actie een enquête gehouden onder de bewoners. Zeventig procent gaf aan de kunstwerken mooi te vinden. Dat vind ik belangrijke winst. Street art wordt steeds meer als kunstvorm door het publiek gewaardeerd.

Wat vind je van het Haagse Meldpunt Graffiti?

Dat functioneert prima. Zeker vanaf het moment dat mensen zich er kosteloos bij konden aanslui-

ten zijn er veel deelnemers bijgekomen. Het is in Den Haag nu goed onder controle allemaal. Die kleine elektriciteitskastjes, dat zijn natuurlijk makkelijke objecten om snel een tag op te zetten, maar als dat alles is. Er mag wel een klein randje aan blijven zitten, vind ik. Zolang het maar geen gevoel van onveiligheid teweeg brengt.

Wat doe je als je de dader van illegale graffiti kent?
Die spreek ik op zijn of haar gedrag aan. Maar ik ga er natuurlijk niet mee naar de politie, ik ben geen opsporingsambtenaar. Overigens weet ik lang niet altijd wie wat gedaan heeft. Maar hoe dan ook: ik promoot de street art en probeer illegaal kladwerk zoveel mogelijk te ontmoedigen.

Wat is eigenlijk het verschil tussen graffiti en street art?

Voor ons is traditionele graffiti voornamelijk het maken van namen en letters, daar waar street art vaak meer artistieke inhoud laat zien. Wij gebrui-

DIT IS SOWIESO GEEN KUNSTVORM DIE BINNEN DE LIJNTJES BLIJFT.

ken vanaf 2015 eigenlijk alleen nog maar het begrip street art. Onze stagiair Yscha heeft in datzelfde jaar de The Hague Street Art Tour bedacht en uitgewerkt, en die tour is een groot succes geworden. Wij noemen het 'de grootste openlucht galerie van Den Haag'. Zo heeft onlangs Kunstcentrum Stroom Den Haag ook interesse getoond om sommige huisjes op te nemen in hun route langs kunst in de openbare ruimte. Belangstelling vanuit zo'n belangrijk instituut is goed voor de erkenning!

Het klinkt wel als een 'flow'.

Ja, dat kun je wel zeggen. Het gaat goed, Den Haag heeft een interessante scene en het beleid is een voorbeeld voor veel andere Nederlandse steden. In september 2017 komt ons vierde Street Art Magazine uit met veel visuals. We zijn bezig de jonge Haagse kunstenaars community te professionaliseren. The Hague Street Art werkt daarbij als agency, en bemiddelt tussen opdrachtgevers en artiesten. Het festival Blockjam XL (een initiatief van Stichting Aight en The Hague Street Art) waarmee we culturele en sportieve activiteiten onder jongeren in alle stadsdelen stimuleren, is een succes. En we hebben nog meer dan genoeg plannen voor de toekomst. Maar daar kom je later maar eens voor terug. ■

SPUITEN OP LEVEN DOOD

Graffiti is geen sinecure. Niet altijd in ieder geval. Er zijn illegale graffitiërs die het groots en met een zekere doodsverachting aanpakken. Een brandblusser gevuld met verf tot ontploffing laten brengen, bijvoorbeeld, is één van de meest onorthodoxe tags die we in Den Haag voor onze kiezen kregen. Dokter John (zie elders in dit blad) had de eer melding te maken van het resultaat. Gelukkig loopt Meldpunt Graffiti niet weg voor een mooie 'uitdaging' en hebben we de muur spoedig weer in oorspronkelijke staat kunnen terugbrengen.

ANEKDOTE

DE PIONIERSTIJD

In 2007 was Den Haag nog een 'piecevolle' stad. Het Meldpunt was opgericht en had de opdracht de hoeveelheid illegale graffiti drastisch te verminderen. Vooral op particuliere panden, te beginnen in de binnenstad. De schoonmaakregeling schreef voor dat er toestemming van de eigenaar van het pand moest zijn, om de gevel schoon te maken. De meeste winkeliers wilden hun zaak graag schoon hebben, maar konden als huurder niet tekenen. Dat was het begin van een tijdrovende zoektocht naar eigenaars, projectontwikkelaars en onroerend goedbeheerders, die zelf ook niet altijd precies wisten wie er moest tekenen. Het vereiste enige volharding om tot een aantal overeenkomsten te komen, en in sommige gevallen zijn de winkeliers zelf alsnog deelnemer geworden. Zo werd de binnenstad meter voor meter heroverd op de taggers. En na deze beginperiode volgde de rest van de stad, straat na straat, buurt na buurt en van wijk naar stadsdeel.

LOCATIES

In Den Haag zijn vier legale graffiti locaties (LGL's) aangewezen: viaducten en (speciaal geplaatste) muurtjes waarop altijd gewerkt kan worden. Je vindt ze in het Zuiderpark, aan de Mient, de Binckhorst en in Haagse Hout. Ze staan allemaal vol. Van tags, oefenwerk tot zeer geslaagde kunstwerken. Het is niet helemaal duidelijk hoe het zit met de hiërarchie: er zijn geen artiesten wiens werk altijd blijft staan. Een heel mooie piece blijft wel wat langer zichtbaar, maar er komt altijd weer een moment dat het wijken moet voor de artistieke scheppingsdrang van een andere artiest. De LGL's zijn de vrijplaats van een vrijzinnige scene.

Hier wordt gebruik gemaakt van de tijdelijke legale graffiti locatie die ruim 2 jaar heeft bestaan aan de Waldorpstraat. Deze LGL was één van de grootste van Nederland.

INTERVIEW

Kaan en Philip
urban scene

Als het ergens wel flex zit met de culturele interesse van de jeugd, dan is het de urban scene. Kaan (14) en Philip (12) werken aan hun eigen 'pieces' op een muurtje bij de skatebaan in het Zuiderpark. Aan de achterkant wel te verstaan, een rustige plek om de 'skills' te ontwikkelen, voordat ze de meer zichtbare plekken kiezen. Kaan is bevriend met de wat oudere broer van Philip. 'En dus ook met Philip,' voegt hij er zelf aan toe. Samen fietsen ze door Den Haag, zoeken skatebanen op en bekijken de street art. Sinds kort zijn ze daar ook zelf mee aan de slag.

Philip: 'Ik was met een eigen werk bezig op een elektriciteitshuisje hier verderop in het Zuiderpark. Ik kreeg het niet af, en toen ik een paar dagen later verder wilde gaan, was alles weer weggehaald.' Dat is het werk van het Meldpunt Graffiti. Het huisje hoorde blijkbaar niet bij de LGL's (legale graffiti locaties). 'Ah, dat is goed om te weten. Maar hier mag het dus wel.'

Kaan wil ontwerper worden. Met street art oefent hij zijn artistieke vermogens. Keith Haring is wel een voorbeeld voor hem. En dichterbij huis raakt hij ook erg geïnspireerd door de 'pieces' op de Binckhorsttunnel. Hij heeft een cursus street art gevolgd bij het Koorenhuis. En die kennis deelt hij nu met Philip, die zich ook tot het artistieke vakgebied aangetrokken voelt. Ze denken er niet al te lichtzinnig over. Kaan: 'Je gaat niet zomaar aan de slag met een paar spuitbussen. Je moet van tevoren een goed 'design' hebben uitgedacht.' Philip bewondert het werk van street artist Kiptoe, maar wil heel nadrukkelijk een eigen stijl ontwikkelen. 'En dat kan alleen door het veel te doen.' ■

LEGALE GRAFFITI LOCATIES

Legale graffiti locatie
'de Mient'.

De legale graffiti
locatie in stadsdeel
Haagse Hout is uniek
in zijn soort. Geen
muur maar een
carrousel, een zuil
met acht vlakken die
kan ronddraaien.

INTERVIEW

Sjors Kouthoofd
street artist

IK KEN ARTIESTEN DIE HYPERREALISTISCH WERKEN, MAAR BIJ MIJ MAG HET ALTIJD WEL WAT SCHUREN.

Is je over het bovendeck van de Scheveningse Pier loopt, kan hij je niet ontgaan. De Havana style cocktailbar. Een veelkleurige eyecatcher die, met de juiste muziek erbij, een zomerse dorst opwekt. De houten bar is beschilderd met Cubaanse straattaferelen en glimmende Cadillacs, een associatieve compilatie van street artist Sjors Kouthoofd. Hij staat een sigaretje te rollen als ik aankom. 'Je bent net op tijd,' zegt hij als we elkaar de hand schudden. 'Ik ga zo beginnen met de tweecomponentenlak en dat is een klus die in één keer moet gebeuren.' De hele compositie die op het gebouwtje is gemaakt, heeft een wat gruzige look, want dat is de realiteit in Cuba. En het past ook beter op de pier. Maar met de zon, de zee en het zand zou er zonder beschermlaag van deze piece na een jaar weinig over zijn. En dus gaat er zo vernis overheen.

'Sjors is een veelzijdige kunstenaar. Het begon met illustraties vanaf het moment dat hij een pen kon vasthouden. 'Ik denk dat je een heel bos nodig hebt voor al het papier dat ik in mijn leven heb gebruikt. Cartoons, illustraties, ik ben altijd bezig. Maar ik hou me ook bezig met video, animaties, muziek en decorbouw. Een beetje Christoffel Columbus uithangen: wat ik nog niet ken, dat ga ik onderzoeken. Maar street art staat wel bovenaan. Ik heb veel grote opdrachten in de openbare ruimte van Den Haag en regio gehad. Mensen herkennen mijn werk niet altijd, omdat ik in veel verschillende stijlen werk.'

Deze Cubaanse cocktailbar op de Scheveningse Pier is dus niet exemplarisch?

'Ja, toch wel. De grove edge zoek ik altijd wel een beetje op. Ik ken artiesten die hyperrealistisch werken en dat kan best mooi zijn, maar bij mij mag het altijd wel wat schuren. Overigens werk ik wel realistisch als de opdrachtgever dat wil. Voor deze bar wil ik vooral dat bezoekers er naartoe getrokken worden, daarom heb ik veel met diepte gewerkt. Als je hem vanaf rechts passeert, werkt het perspectief het beste. De Cadillacs hebben 'The Maedist' op de nummerplaat. Da's mijn bedrijf.'

En de zaken gaan dus goed?

'Het is druk, ja. De ene opdracht lokt vaak een volgende uit. Op de pier zijn al een paar ondernemers naar me toegekomen die ook wat willen. En laatst

was ik wat te vroeg voor een afspraak bij Binck36. Ben ik maar even een poppetje gaan tekenen in de tunnel, met mijn naam ernaast. Een paar dagen later werd ik door een bedrijf in de buurt gebeld voor een grote klus. Zo werkt het. En inmiddels ken ik ook wel heel veel mensen. Mijn opdrachtgevers zitten in het hele land, maar ik werk wel het meeste in de regio Den Haag. Ik leef ervan.'

Wat vind je van het street art klimaat in Den Haag?

'Dat zit wel goed in elkaar. Weet je, veel mensen associëren street art nog steeds met iets illegaals. Als ik een mural maak, denken sommige mensen dat ik ook treinen doe. Ik heb nog nooit een trein gedaan. Tuurlijk heb ik toen ik klein was ook wel geoefend waar het niet mocht, maar dat is lang geleden. Kijk, dat er langs het spoor op blinde muren wordt getagd en gewerkt, dat vind ik eerlijk gezegd niet zo erg. Ik kijk vanuit de trein liever naar een artistieke poging dan naar een blinde muur. Maar verder vind ik dat je andermans eigendom, de muren van gebouwen, te respecteren hebt. Het Meldpunt Graffiti doet in Den Haag goed werk. Ze doen eigenlijk wat wij als street artists ook promoten: we vervuilen de openbare ruimte niet, maar maken kunst waar het kan en waar het mag. Die LGL's (legale graffiti locaties) zijn goed, ik werk daar zelf ook geregeld iets uit. Het zijn goede plekken om te freestylen. En je ziet dat daar veel jonge makers kunnen oefenen. Het is mooi om te zien hoe ze zich ontwikkelen in de kunstvorm.' ■

**TOON ONS JE CREATIVITEIT.
BESCHILDER HET NU NOG
SAAIE ELEKTRICITEITSHUISJE
OP DE VOLGENDE PAGINA.**

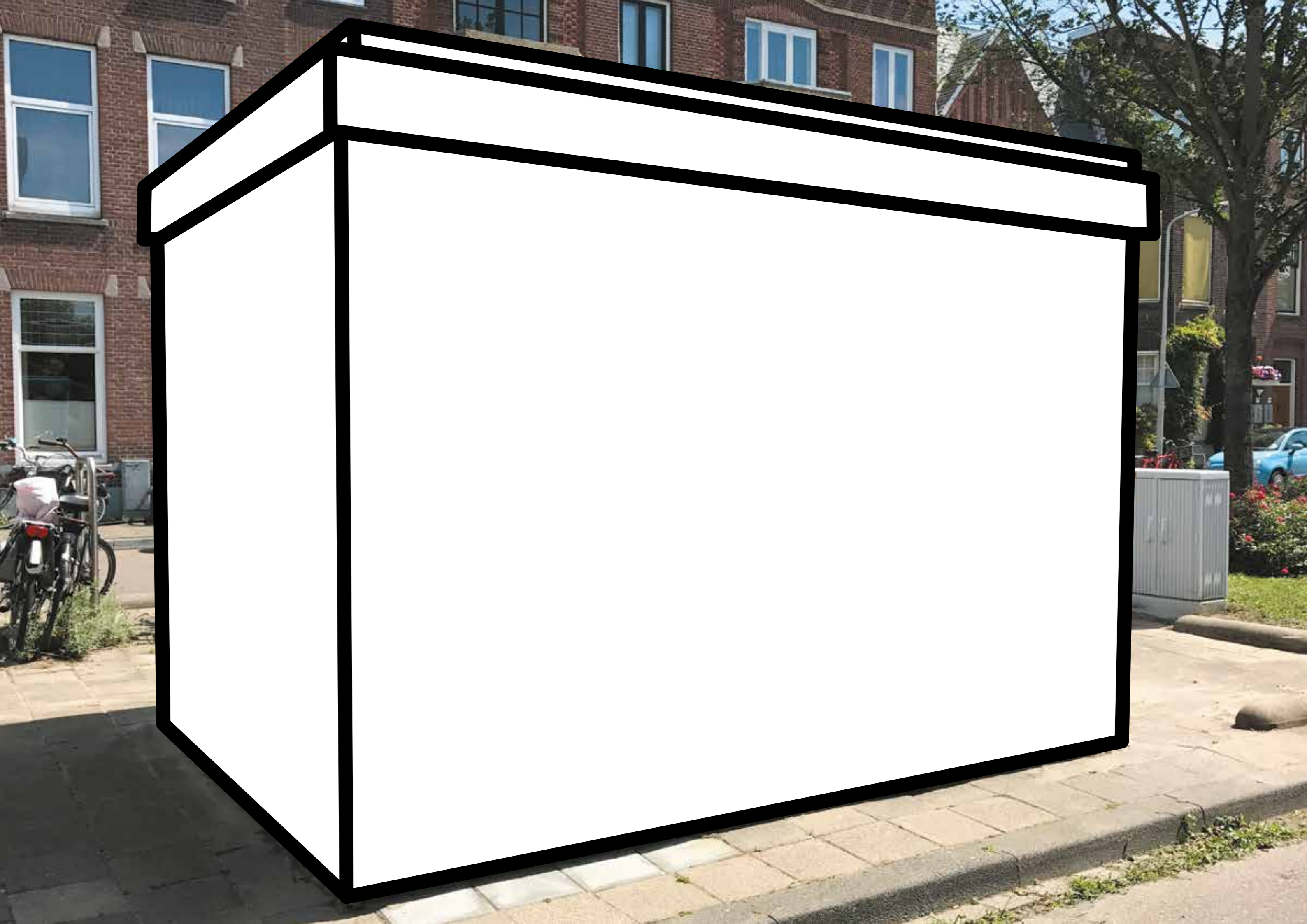
(IEDEREEN VAN 8 TOT 88 JAAR MAG MEEDOEN)

Ben je klaar? Verwijder de bladzijde dan voorzichtig uit dit magazine, vouw deze dubbel en plak het geheel dicht met plakband. Vergeet niet om eerst je gegevens op de achterzijde in te vullen! Doe je inzending vóór 15 december 2017 op de brievenbus.

Een postzegel is niet nodig!

**DE VIJF MOOISTE INZENDINGEN WORDEN
BELOOND MET EEN GRATIS GRAFFITI WORKSHOP.**

Gemeente Den Haag, stadsdeel Segbroek
T.a.v. Meldpunt Graffiti
Antwoordnummer 84305
2508 WB Den Haag

Vergeet niet je gegevens hier in te vullen!

Naam: _____

Leeftijd: _____

Straatnaam: _____

Postcode/plaats: _____

E-mail: _____

Telefoonnummer: _____

FOTOREPORTAGE STREET ART

Voetgangerstunnel Kraayenstein, eindpunt lijn 2,
2015. Door Graphic Sense & Artdrenaline.

Voetgangerstunnel IJclubpad, 2009.
Door Damir Segon, in het kader
van het Van Gogh jaar.

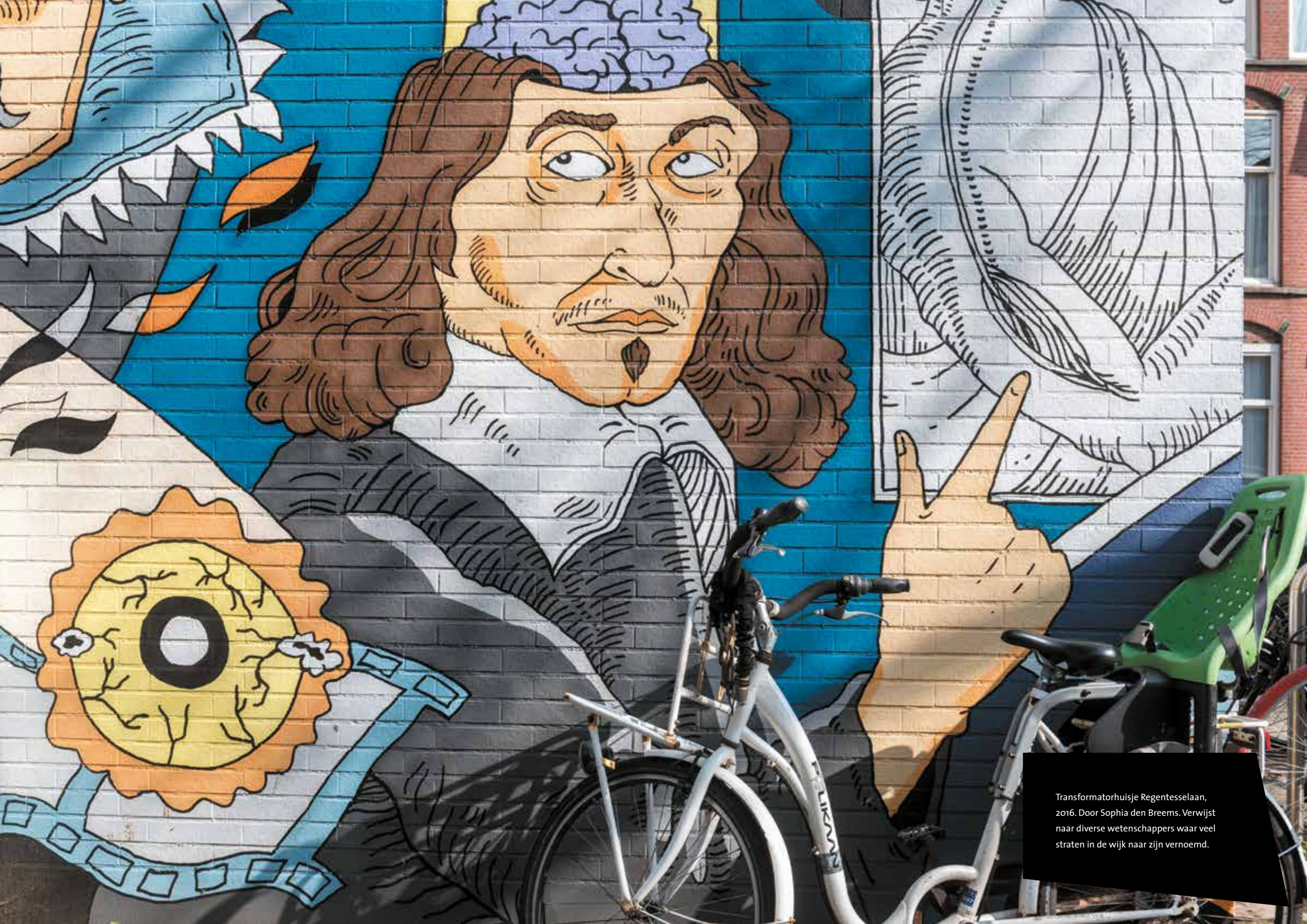
Transformatorhuisje Ieplan, 2015. Door Ringo Molinger. Ode aan architect Berlage, die het uitbreidingsplan voor dit deel van Den Haag heeft opgesteld.

terugkeer naar het Stille Strand
bijzaken verwaaien

zee golft door in duinen
branding ruist in de kruinen

hier is ruimte
om lief te hebben

Bunker De Slurf, Westduinpark strand-
afslag 7. Door Patrick Goos, gedicht van
Haagse dichter Eric Wisse.

Transformatorhuisje Regentesselaan,
2016. Door Sophia den Breems. Verwijst
naar diverse wetenschappers waar veel
straten in de wijk naar zijn vernoemd.

Graffiti artiesten Bier&Brood werken hier aan een schildering op het Nederlands Dans Theater, de grootste muurschildering van Den Haag, juli 2017.

PREVENTIEMAATREGELEN

PREVENTIE

Je zou natuurlijk kunnen zeggen dat álle maatregelen die uiteindelijk een drukkend effect hebben op illegale graffiti preventiemaatregelen zijn. In dat geval kun je het lik-op-stuk-beleid en het aanwijzen van LGL's ook onder preventie scharen. Maar laten we hier even een onderscheid maken: onder echte preventie verstaan wij de fysieke maatregelen die graffiti en wildplak voorkomen, of zodanig ontmoedigen dat het (steeds) minder voorkomt, zoals speciaal stucwerk onder bruggen waar posters niet op blijven hangen, begroeiing van planten tegen muren, speciale coatings en legale muurschilderingen. Dat werk.

VOORBEELDEN

In Den Haag zijn diverse locaties waar regelmatig illegaal wordt geplakt. Op deze plekken worden fysieke maatregelen genomen. Op de pilaren ter hoogte van het Centraal Station zijn blauwe 'murals' aangebracht, die de plek in combinatie met het al aanwezige licht 's avonds een stuk aantrekkelijker maken. Op de pilaren ter hoogte van het station is een speciale stuclaag met reliëf aangebracht, waardoor de posters nauwelijks meer hechten aan de ondergrond.

Voetgangerstunnel Kraayenstein, eindpunt lijn 2. Door Spel & Beyond in samenwerking met jongeren uit de wijk.

PREVENTIEMAATREGELEN

Een andere preventiemaatregel, en interessant voor particuliere eigenaren, is het laten begroeien van de gevel. Gevels die zijn begroeid zijn onaantrekkelijk voor graffitiërs.

Deze beschilderde muur wordt met rust gelaten.

HET HAAGSE MODEL: EEN EFFECTIEF BELEID

MELDPUNT GRAFFITI is opgericht in 2007 • Deelname staat open voor **PARTICULIEREN** en **BEDRIJVEN** • In de begindagen waren er 200 deelnemers, die tegen een vergoeding deelnamen aan de regeling • Sinds 1 januari 2013 is de schoonmaakregeling **GRATIS** voor **DEELNEMERS** • Het aantal deelnemers neemt nog steeds toe • Uit de Stadsenquête 2003 bleek dat gemiddeld 19% van de ondervraagde mensen hinder ondervond van graffiti. Nu is dat nog **MAAR 4%** • In 2008 waren er 321 **DEELNEMERS** aan de schoonmaakregeling. Dat aantal is inmiddels **OPGELOPEN** tot ruim 6.212 deelnemers! • Het **AANTAL MELDINGEN** dat het Meldpunt binnenkrijgt varieert tussen de 1.000 en 1.500 per jaar, en **NEEMT** sinds 2013 **AF** • De hoeveelheid graffiti op particuliere panden in Den Haag varieerde jarenlang tussen de 5.000 en 7.000 m². Sinds 2013 zien we een **DALENDE TREND** van 6.500 tot 2.400 m² • Tot 2012 woonde veruit het grootste aantal deelnemers aan de schoonmaakregeling (bijna de helft) in het **CENTRUM VAN DEN HAAG**, gevolgd door de deelnemers in Laak (17%) en Segbroek (15%) • **WILDPLAK** wordt vanaf 2014 in kaart gebracht. Door de effectieve aanpak is de hoeveelheid wildplak in Den Haag in twee jaar tijd **RUIMSCHOOTS GEHALVEERD**, van 3.000 m² in 2014 tot 1.320 m² in 2016 • De **SCHOONMAAKKOSTEN NEMEN OOK AL JAREN AF**. In 2013 waren de schoonmaakkosten voor klad & plak nog € 230.000. In 2016 was dat nog maar € 110.000.

CREATIEF SCHOONMAKEN

Er was een tijd, heel lang geleden, dat het verwijderen van illegale graffiti nog niet aan Europese eisen was gebonden. Dat betekende dat er meer ruimte was voor creatieve verwijderingsmethodes zonder het beperkende juk van veiligheidsvoorschriften bijvoorbeeld. Dus waar vroeger de schoonmakers met lieslaarzen een gracht insprongen om de kademuur schoon te maken, wordt nu voorgeschreven dat er een speciale boot wordt gehuurd.

Andere schoonmakers hingen ondersteboven over een muurtje te poetsen. De enkels, bij wijze van zekering, stevig in de handen van een collega geklemd. Ook aan dat romantische tafereel heeft Brussel subiet een einde gemaakt. Voor het schoonmaken van deze muren is nu een hoogwerker vereist.

NIET METEEN IN EEN HOKJE TE PLAATSEN:

De eerste borden voor de markering van legale graffiti locaties bevatten een saillant misverstand: omdat de APV per 1 januari 2008 gewijzigd werd, klopte de verwijzing naar de artikelnummers op de borden niet meer. Op de eerste borden werd een legale graffiti locatie aangewezen onder verwijzing naar een gemeentelijke bepaling betreffende tippelzones.

ANEKDOTEN

INTERVIEW

André Ibelings
Scheveningse Luchtwachtoren

Katwijk, de volledige skyline van Den Haag, Scheveningen en de Pier. Een ideale locatie om meteorologische data te verzamelen. En dat is wat André hier hoofdzakelijk doet. Binnen laat hij me de apparatuur zien waarmee alle gegevens worden verwerkt, en waarmee het scheepsverkeer wordt gevolgd (AIS). Op de website van André (www.meteotoren.nl) is alles tot in de kleinste details te vinden en te volgen. Via een smalle trapgang, langs een (origineel) tafeltje waaraan het logboek over vijandig vliegverkeer in de Koude Oorlog werd bijgehouden, komen we boven. Hier stonden tussen 1954 en 1964 de waarnemers van het Korps Luchtwachtdienst (KLD). De Scheveningse Luchtwachtoren maakte onderdeel uit van een netwerk van 276 uitkijposten over heel Nederland. Het beeld van de observerende vrijwilligers komt vanzelf. De komst van snellere gevechtsvliegtuigen en betere radarsystemen, maakte het werk van de KLD al spoedig overbodig. Vanaf 1973 is de Scheveningse toren als meteorologisch station in gebruik en vanaf 1989 ook als radiobaken. De bescheiden hoeveelheid apparatuur staat gebroederlijk naast elkaar in de toren.

De hele toren is van top tot teen keurig gerestaureerd, met veel originele details. De begeesting van de beheerder is aanstekelijk. De plek oefent een grote aantrekkingskracht uit op wandelaars. 'Je staat hier heerlijk uit de wind, als je hond door de duinen aan het rennen is.' De gemeente is sinds 1996 eigenaar van de toren die in 2009 op de monumentenlijst is gezet, en heeft veel gedaan aan het onderhoud. Het voegwerk, de bovenkant, maar ook van binnen is vrijwel alles gerenoveerd. Het meest opvallend was wel de verwijdering van alle graffiti in 2011. Het regende mailtjes aan André van buurtgenoten. 'Eindelijk was 'de schande van Scheveningen' verleden tijd,' was het commentaar. Een goed verzorgde en door publiek gewaardeerde omgeving, het actieve Meldpunt Graffiti en het effectieve verwijderingsbeleid van de gemeente zijn desastreus gebleken voor de motivatie van de kliekelaars. André sluit de deur en kijkt nog even naar de zee. 'Had ik je al verteld dat in het voor- en najaar de vogeltrek vanuit hier wordt geobserveerd?' Een mooie plek die vibreert van de activiteit. Letterlijk bijna. ■

ER IS WEINIG EER MEER AAN TE BEHALEN.

Het eerste wat opvalt is een totaal mislukte graffiti poging links naast de deur. Een paar blauwe lijnen zonder herkenbare voorstelling. 'Dat heb je even niet gezien,' lacht André. 'Ik zal straks gelijk het Meldpunt bellen, dan is het binnen 48 uur weer weg.' Hij is zeer te spreken over het gemeentelijke graffiti beleid. 'Vroeger was het vreselijk hier. Maar nu de bestrijding van illegale bekladding snel en effectief is geregeld, is er weinig eer meer aan te behalen.' André helpt zelf ook mee. De houten ladder die vandalen in de buurt hadden achtergelaten, vond zijn einde in de haard bij André thuis. De liefde voor deze plek, en de toren in het bijzonder is volkomen begrijpelijk. Het zicht is prachtig. De zee, het strand tot IJmuiden, de duinen tot aan

INTERVIEW

Emilie Batteljee en Ingrid Wagenaar

Oud-bestuursleden bewonersorganisatie Het Oude Centrum

Ze hebben afgesproken in Het Buurthuis van de Toekomst, hoek Paviljoensgracht en Nieuwe Molstraat. Emilie Batteljee en Ingrid Wagenaar, beiden oud-bestuursleden van Bewonersorganisatie Het Oude Centrum, doen een boekje open over graffiti in hun buurt. Eerst maar positief beginnen, zegt Emilie. 'Ja, dat Meldpunt Graffiti is een groot succes, omdat ze goed bereikbaar en aanspreekbaar zijn en er op korte termijn actie wordt ondernomen. Het is hier nu zoveel beter dan tien jaar geleden.' Een goede bestrijding van vervuiling is het organiseren van street art die een positieve uitstraling heeft op de omgeving, vinden ze. Het gesprek gaat daarna eigenlijk alleen nog maar over de mooie projecten op de blinde muren, elektriciteitshuisjes en schuttingen in het Oude Centrum. Tags en wildplak zijn nu schaars in deze buurt. Er zijn overigens nog wel een paar lege plekken in het Oude Centrum waar best iets zou mogen gebeuren, zeggen ze met een knipoog. We besluiten een wandeling te gaan maken. De oud-bestuursleden laten het allemaal graag zien.

We lopen de Nieuwe Molstraat in, richting de Looijerstraat. Een straat die doodloopt. Aan het eind is een muurtje waarop een handtekening is gezet: www.aight.nu. We kijken naar een vrolijk geschilderd straattafereel. ROXY staat erop. 'Dat is de oude bioscoop in de Boekhorststraat.' Ingrid benadrukt dat de voorstelling op de muur het resultaat is van een gezamenlijk proces. 'We hebben omwonenden bij dit project betrokken om ideeën aan te dragen.' Tegenover het oude pakhuis, dat van de sloop is gered door de Stichting Waardevol Erfgoed, prijkt nog een fris zomers tafereel op een bakstenen muur. In een groene weide, tussen de bloemen en de witte eendjes liggen twee kinderen met een opengeslagen boek. 'Vrede, bewaar hem niet, deel hem uit,' staat op de bladzijde geschreven. Dat was een initiatief van actieve buurtbewoners met hulp van o.a. Staedion. We lopen door de Van de Hogelandestraat, steken de Boekhorststraat over, de Lepelstraat in. 'Zie je hoe mooi dat groen hier

werkt,' zegt Emilie. Ingrid wijst op de muren, die geheel zonder graffiti zijn. 'De buurtbewoners zijn hier zelf heel actief mee. Maar let op, achterin de straat is een stuk muur waar je nog iets heel moois mee zou kunnen doen. Het idee, dat al lang leeft bij omwonenden is dat je hier met mozaïek of iets dergelijks het evolutieproces van die plantjes in beeld zou kunnen brengen. Dat zou toch een prachtige toevoeging zijn.'

We versnellen onze pas, want komen nu aan bij een interessant buurtinitiatief dat in 2010 is gerealiseerd. Op de hoek van het Helena van Doeverenplantsoen staat een fraai beschilderd gashuisje. Ingrid is zeer te spreken over de goede contacten en de medewerking van het Meldpunt, vooral bij de vergunningaanvraag en de beoordeling door de welstandscommissie. Docenten van het Johan de Witt College hebben de stadsplattegrond van het centrum van Den Haag erop gezet. Aan de leerlin-

Het muurtje aan het einde van de Looijerstraat. Het geschilderde straattafereel van Aight zit vol verwijzingen naar de (oude) buurt. Omwonenden werden betrokken bij de compositie.

gen was het vervolgens de taak, of dat hadden ze zelf zo bedacht, om hier en daar wat specifieke activiteit in de buurt te illustreren. Emilie en Ingrid lopen gelijk naar een hoekje. 'Ja hoor,' roept Emilie, 'hij staat er nog. De kinderen hebben een grote pik getekend op de Doubletstraat!' Wat ze daar van vinden? 'Ach ja, dat is het leven,' lacht Emilie. Op een kastje tegen een van de muren is een legenda geschilderd. Het lichte oranje is 'volgebouwd', 'hier spelen wij buiten' staat in het groen. Dieprood, dan 'is het gebouw écht belangrijk,' enzovoort. Het url verraadt de datering van het initiatief: graffitihelena.hyves.nl.

Emilie vraagt of we nog tijd hebben voor één mooi project. Via de Zuidwal en Brouwersgracht leidt ze ons naar de Spijkermakersstraat. Bij elke pui weet ze een verhaal. Maar aan het einde van de Spijkermakersstraat is een achterommetje richting de Prinsehaghe School. En daar gaat het om: tientallen meters muurschildering in levendige kleuren, door de leerlingen van Prinsehaghe en bewoners van het Zuydervelthofje zelf gemaakt, onder leiding van professionals (The Hague Street Art) die ze de techniek en kleurwerking bijbrachten. Een positieve uitwerking op de buurt, hadden Emilie en Ingrid gezegd. Daar was geen woord van gelogen. ■

INTERVIEW

Dokter John
Dierenkliniek Westhage

IK VRAAG ME AF OF ZE WEL BESEFFEN WAT HET KOST.

De wachtkamer van dierenkliniek Westhage aan de Loosduinseweg kijkt uit op de Laurierstraat. Aan de overkant is een grote blinde muur. 'Het was een egaal geschilderde muur, nu is het een beetje een patchwork geworden met kleuren die in elkaars verlengde liggen,' zegt Dokter John, die hier al dertig jaar zijn praktijk heeft. Er zijn in de loop der tijd vele graffiti 'tags' verwijderd, maar de exacte kleur verf was blijkbaar niet meer te vinden. Het is een detail. Dokter John ('gewoon goed voor dieren') is gespecialiseerd in honden en katten en heeft een goede relatie met het Meldpunt Graffiti van de gemeente.

'Ik ben hier in de buurt opgegroeid,' vertelt hij. 'Vroeger stond er een soort reclamerek tegen die muur aan. Als kind klom ik daar overheen en dan speelden we erachter, tussen de muur en het rek. Later verdween het rek en is de muur enige tijd verwaarloosd. Maar na het nieuwe stuc- en schilderwerk, werd het ineens een populaire plek voor graffiti. Dat bereikte een hoogtepunt, of beter: dieptepunt in 2013. Hoe ze het voor elkaar ge-

kregen hadden, hoorde ik later pas, maar de hele muur was één grote verfbom.' Graffiti met behulp van een brandspuit, zo bleek. De witte verf zat tot driehoog op de muur. En op de fietsen eronder. 'Ik heb gelijk het Meldpunt gebeld. En zij hebben ervoor gezorgd dat de makers maar heel kort plezier van hun creatie hadden. In de loop der tijd heb ik denk ik wel een keer of tien een beroep op het Meldpunt gedaan, en steeds is de illegale graffiti vrij snel verwijderd. Ik vraag me af of die jongens en meisjes wel beseffen wat het allemaal kost, om de rommel steeds weer op te ruimen. Daar zou je heel duidelijk over moeten zijn.' De actieve bestrijding heeft ook wel wat kwaad bloed gezet. Als reactie heeft Dokter John eens een verfbom tegen zijn raam aan gehad. De chaos was groot. In het interieur zijn nog steeds verfspetters terug te vinden. Maar goed, het is nu al een tijdje rustig. De snelle schoonmaakacties ontmoedigen blijkbaar toch. Het 'patchwork' van vijftig tinten roze stoort Dokter John een stuk minder.

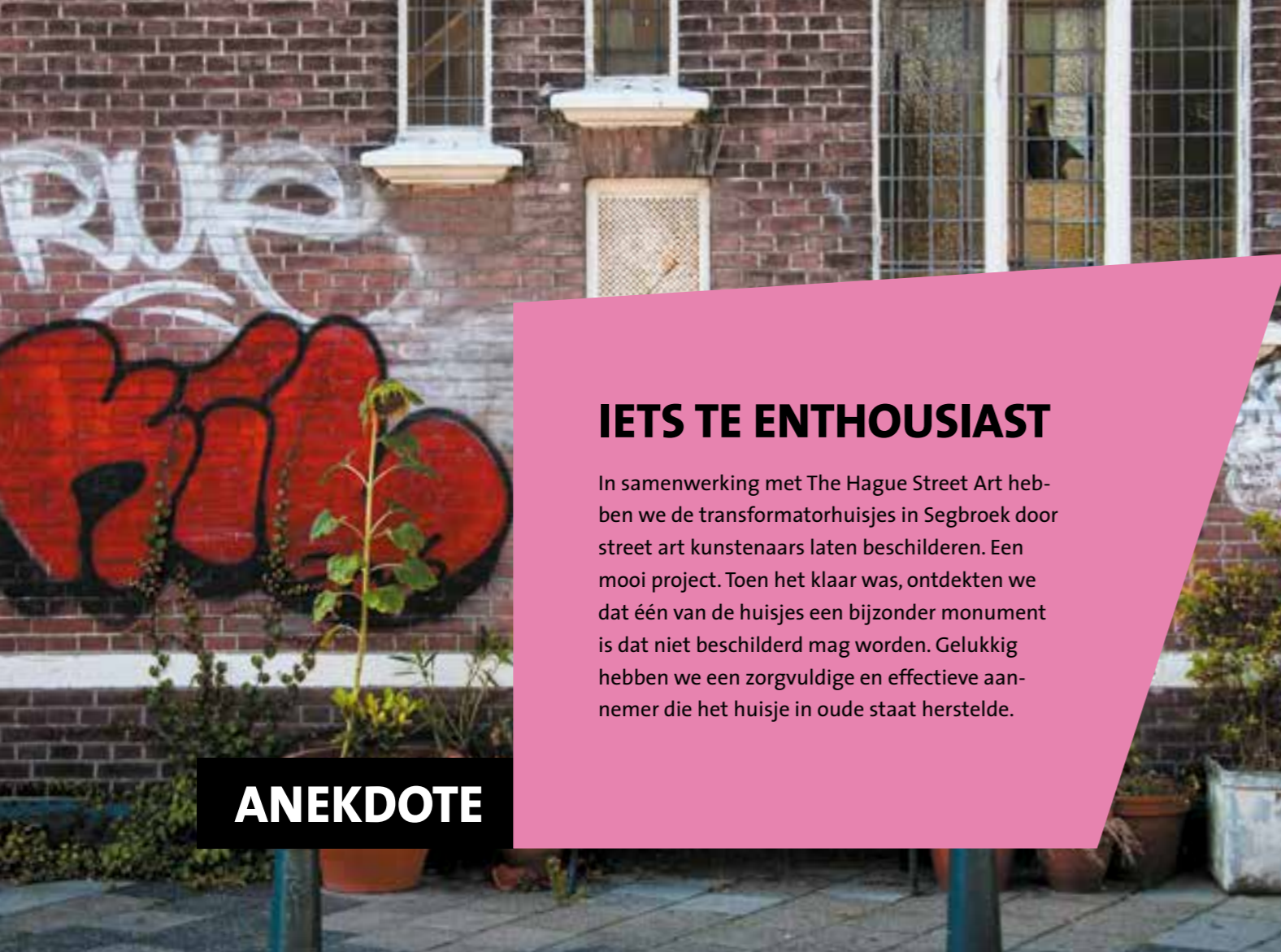
Je moet de illegale graffiti wel onderscheiden van de street art, vindt Dokter John. 'Dat meisje in Brazilië bijvoorbeeld, dat nu met haar 2.500 m² grote muurschildering een gooi doet naar het Guinness Book of Records: prachtig. Maar ook in Den Haag zelf zijn mooie voorbeelden te vinden. 'Die transformatorhuisjes in Segbroek, dat is toch een succes.' ■

TEAM MELDPUNT GRAFFITI

V.L.N.R. ANNETTE POPMA, HANS RIDDEN,
FANJA REKKERS, HANS MAHLER, HANS VAN DEN BERG

IETS TE ENTHOUSIAST

In samenwerking met The Hague Street Art hebben we de transformatorhuisjes in Segbroek door street art kunstenaars laten beschilderen. Een mooi project. Toen het klaar was, ontdekten we dat één van de huisjes een bijzonder monument is dat niet beschilderd mag worden. Gelukkig hebben we een zorgvuldige en effectieve aanemer die het huisje in oude staat herstelde.

ANEKNOTE

COLOFON

Dit is een uitgave van Gemeente Den Haag
Dienst Publiekszaken, oktober 2017

Coverfoto
Hans Mahler

Achterzijde cover
Sneeuwwitje op de Lijnbaan, 2017. Door ANGST

Productie en vormgeving
Twiet Creative Marketing

Fotografie
Roos Trommelen, Martijn Beekman,
Hans Mahler, Frank Jansen, Roos van Osnabrugge

Tekst
Karel Feenstra

Illustraties
Studio Netto

Contact
Voor vragen en suggesties kunt u een e-mail
sturen aan meldpuntgraffiti@denhaag.nl
of bellen naar 070 3534605

*Street art op de gevel van
het Nederlands Dans Theater.
Door Bier & Brood, juli 2017.
Voor de uitvoering zijn ruim
700 spuitbussen gebruikt.
Naast zwart en wit zijn er
drie verschillende grijstinten
gebruikt in de schildering.*

Flatgebouw aan de Laakweg,
Door Karski&Beyond.

